

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 23889/2024
11.06.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Мира Пољакковић и Гордана Пољакковић Дафна адвокати из ..., против тужене ББ из ... чији је пуномоћник Олга Радичевић Видаковић Радмађ адвокат из ..., ради развода брака и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 380/24 од 18.07.2024. године, у седници одржаној 11.06.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 380/24 од 18.07.2024. године и пресуда Основног суда у Суботици П2 586/21 од 10.04.2024. године у ставу другом, трећем, четвртном и петом изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Суботици П2 586/21 од 10.04.2024. године ставом првим изреке разведен је брак странака. Ставом другим изреке самостално вршење родитељског права над заједничком малолетном децом ВВ рођеним ... године, ГГ рођеним ... године и ДД рођеним ... године одређено је од стране мајке која ће родитељско право вршити на адреси у ..., ... бр. ... као адреси пребивалишта малолетне деце. Ставом трећим изреке обавезан је отац да на име свог дела за издржавање малолетне деце плаћа месечно и то за малолетног ВВ износ од 10.000,00 динара, за малолетног ГГ износ од 15.000,00 динара и за малолетног ДД износ од 18.000,00 динара, све укупно месечно 43.000,00 динара, до 10. у месецу за текући месец, а доспеле рате одједном од дана пресуђења 10.04.2024. године па убудуће, а у случају доцње са законском затезном каматом од доспелости па до исплате. Ставом четвртим изреке одлучено је да ће се виђење малолетне деце са оцем одвијати сваког другог викенда од петка од 19 часова до недеље до 19 часова, као и током једног радног дана у недељи када не бораве код оца, викендом по договору родитеља у зависности од обавеза деце, те наизменично државне и верске празнике код оба родитеља и по пола летњег и зимског распуста. Ставом петим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 380/24 од 18.07.2024. године жалба је одбијена и првостепена пресуда потврђена у делу којим је одлучено о вршењу родитељског права, обавези дечијег издржавања, начину одржавања личних односа и трошкова поступка (ставови други, трећи, четврти и пети изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“ бр. 10/23) и оценио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су 28.07.2007. године закључиле брак у току којег су рођена заједничка деца синови ДД (... године), ГГ (... године) и ВВ (... године). У току трајања брачне заједнице породица је најпре живела у породичној кући тужиоцевих родитеља у ..., да би се фебруара 2021. године породица преселила у кућу у ... како би деци било лакше да одлазе у школу. Убрзо након пресељења код тужене је дијагностификован ... што је захтевало лечење и хоспитализацију, што је довело до стресне ситуације за све чланове породичног домаћинства, а услед неизвесности у погледу тока болести често је долазило до конфликтних ситуација. Због учесталих несугласица тужена је затражила од тужиоца да напусти домаћинство, што је он и учинио јула месеца 2021. године када се вратио у домаћинство својих родитеља где је породица живела до пресељења у По прекиду заједнице, а по договору родитеља деца су једну недељу боравили у домаћинству оца, а другу у домаћинству мајке. Овакав договор се временом мењао па су деца све више времена проводила у домаћинству оца, а виђење малолетног ДД и ГГ се временом свело на минимум док је виђење са малолетном ВВ функционисало на релативно добар начин тако што је он одлазио код мајке по моделу који је одређен привременом мером донетом у току овог поступка. О деци се најчешће стара баба по оцу, а сам отац када нема радних обавеза.

Малолетна деца похађају школе у ДД је ученик ... разреда средње школе и поред школе бави се фолклором и ГГ је ученик ... разреда основне школе, такође се активно бави фолклором и ВВ је ученик ... разреда основне школе и за сада нема ваннаставних активности. Њихове потребе су уобичајене за њихов узраст. Тужилац је рођен ... године, стекао је диплому средње ... и започео студије на ..., али их је напустио на ... години студија. Запослен је и просечно месечно заради око 70.000,00 динара, а обавља и додатни посао који доноси приход од још око 70.000,00 динара. Бави се и ..., те на годишњем нивоу по том основу остварује зараду од око 500,00 – 800,00 евра. Тужена је рођена је године, запослена је и њена месечна зарада износи око 70.000,00 динара. Живи у кући у ... која је у власиштву њене мајке и има довољно услова за боравак деце, а у близини је школе коју похађају малолетна деца и места где се одвијају њихове ваннаставне активности. Повремено се додатно радно ангажује и на

тај начин заради до 10.000,00 динара. И оца и мајку помажу њихови родитељи и живе у објектима који су у власништву њихових родитеља.

Оценом налаза и мишљења судских вештака утврђено је да су оба родитеља способна да се самостално брину о деци, њиховом материјалном збрињавању, васпитању и образовању и да показују аутентичну родитељску мотивацију за бригу о деци и задовољењу њихових потреба. Након сепарације тужилац је родитељ који је преузео доминантнију улогу у старању о деци која актуелно и живе у његовом домаћинству, али када је реч о сагледавању најбољег интереса деце са аспекта реализације виђења са другим родитељем и међусобне родитељске комуникације утврђено је да отац нема развијене капацитете, јер у претходном периоду није на најбољи начин препознао потребу деце и важност улоге другог родитеља у расту, развијању и васпитању деце. Код тужиоца постоји тенденција ка укључивању деце у међупартнерски и међуродитељски конфликт, инструментализацији деце како непосредним, директним сугестијама и интерпретацијама породичних околности у којима одговорност за развод пребацује на тужену и њене родитеље, па чак и њену болест, тако и на бројне посредне суптилне начине, као што је препуштање одговорности деце да реализују виђање са мајком и заузимање привидно беспомоћне позиције, уз приказивање животне перспективе мајке, њене болести и материјалних прилика на негативан начин. Такво понашање тужиоца условило је конфликт лојалности у којем се деца налазе, али и неаутентичност њихове воље по питању са којим родитељем желе да живе, а у крајњем удаљавањем малолетне деце од мајке с којом актуелно одржавају личне односе у редукованом облику. За разлику од тужиоца, тужена увиђа значај другог родитеља у одрастању и психичком развоју деце због чега би, по оцени органа старатељства и судских вештака, најбољи интерес малолетне деце био остварен њиховим поверавањем на самостално старање мајци, посебно стога што деца из лојалности према оцу одбацују мајку а што их кошта осујећења властитих потреба и блиске емотивне веза са мајком, као и осећање кривице које потискују и које се манифестује, поред осталог и на телесном плану у виду неуротских и психосоматских сметњи услед снажног интрапсихичког конфликта. Код деце постоји забринутост да ће их, уколико се одреде за мајку или реуспоставе слободан контакт са њом, отац емотивно одбацити. По оцени судских вештака, на тај начин је компромитована воља малолетне деце да буду поверена оцу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је у најбољем интересу малолетне деце да буду поверена мајци на самостално вршење родитељског права јер је од суштинског значаја да у одрастању и васпитању мале деце учествују оба родитеља, што се актуелно не може постићи поверавањем деце на самостално вршење родитељског права оцу, имајући у виду његово досадашње сагледавање потребе деце за укључивањем другог родитеља у њихове животе које је за последицу имало отуђење деце од мајке и њихову одбојност коју сада исказују према виђењу са мајком, иако за то не износе било какве адекватне разлоге већ наводе ирационалне разлоге. Тиме је потврђено да деца у страху од губитка оца одбацују мајку без објашњења због чега то чине и на који начин се лишавају ранијег односа у коме је постојала блискост и у коме је мајка задовољавала већину њихових емотивних потреба. На основу потреба детета и утврђених материјалних могућности родитеља, отац је обавезан да доприноси издржавању малолетне деце у укупном износу од 43.000,00 динара.

Основано се у ревизији указује да нижестепени судови нису правилно оценили мишљење малолетне деце те да нису на правилан начин довели у везу мишљење малолетне деце и њихов најбољи интерес у погледу одлуке да остану да живе са оцем.

Право детета на слободно изражавање мишљења изричито је гарантовано чланом 12. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ – међународни уговори“ бр. 15/90 и „Службени лист СРЈ – међународни уговори“ бр. 4/96 и 2/97) који обавезује стране уговорнице ове Конвенције да омогуће детету способном да формира своје мишљење, да своје мишљење о свим питањима која га се тичу изрази, уз обавезу да се тако израженом мишљењу посвети дужна пажња у складу са годинама живота и зрелости детета. Право детета на слободно изражавање мишљења прописано је и чланом 65. Породичног закона и то тако што је прописано да дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног изражавања свог мишљења (став 1.) док су у престалим ставовима овог члана прописана посебна овлашћења која обезбеђују да дете оствари своје право на слободно изражавање мишљења. Овим правима детета кореспондира дужност суда да мишљењу детета посвети дужну пажњу у складу са годинама и зрелости детета. Ова дужност суда прописана је у члану 266. став 3. Породичног закона. Међутим, остваривање права на слободно изражавање мишљења детета везано је за принцип најбољег интереса детета, који могу бити међусобно контрадикторни, и у том случају превагу има најбољи интерес детета, пошто су ова два принципа међусобно повезана, а уважавање мишљења детета је и веома често у најбољем интересу детета. Зато је у својој одлуци суд дужан да детаљно образложи како је утврдио мишљење детета и да наведе разлоге због којих је уважио или није уважио мишљење детета и због чега мишљење детета јесте или није у складу са његовим најбољим интересом.

Другостепени суд је прихватио оцену изведених доказа од стране првостепеног суда при чему је дао превасходни значај мишљењу органа старатељства и налазу и мишљењу судских вештака да су малолетна деца очигледно инструисана, да се налазе у великом ризику по њихов психофизички статус и да се учествовање оба родитеља у одрастању и васпитању мале деце не може постићи поверавањем деце на самостално вршење родитељског права оцу који својим понашањем врши отуђивање деце од мајке, због чега другостепени суд прихвата закључак судских вештака о неаутентичности израженог мишљења малолетне деце.

Међутим, по оцени Врховног суда пропуштено је да се изражено мишљење малолетне деце цени и са аспекта примене одредбе члана 60. став 4. Породичног закона којим је прописано да дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може одлучити са којим ће родитељем живети и члана 61. став 4. истог закона да дете које је навршило 15. година живота и које је способно за расуђивање може одлучити о одржавању личних односа са родитељем са којим не живи. У конкретном случају, нижестепени судови су омогућили малолетној деци да слободно изразе своје мишљење о томе да ли желе да живе са мајком, али нису посебан значај дали чињеници да су се сва три детета, а посебно син ДД који је у моменту пресуђења стар .. година, а ГГ ... година, изјаснили да желе да живе са оцем са аспекта одредбе члана 60. став 4. Породичног закона, односно нису дали разлоге на околност да ли је син ДД способан за расуђивање, у ком случају би самостално доносио одлуку са којим ће родитељем живети. Сама чињеница да се ради о компромитованој вољи није

довољна за оцену да је у најбољем интересу малолетног ДД да буде поверен оцу. Такође је изостало разјашњење да ли је у најбољем интересу и преостала два малолетна детета ГГ и ВВ да буду раздвојени од брата, а које чињенице су од значаја за оцену испуњености услова из чланова 60. став 4. и 61. став 4. као и члана 65. Породичног закона, а у вези члана 266. истог закона за одлучивање о поверавању заједничке малолетне деце на самостално вршење родитељског права.

На основу свега наведеног због непотпуно утврђеног чињеничног стања правилност примене материјалног права за сада није могла бити испитана, због чега је ревизија тужиоца усвојена и побијана пресуда укинута.

У поновном поступку суд ће имати у виду наведене примедбе из овог решења, па ће оценити испуњеност услова из чланова 60. став 4. и 61. став 4. Породичног закона за самостално одлучивање малолетног ДД са којим од родитеља жели да живи те ће, уважавајући при томе и мишљење преостало двоје малолетне деце оценити да ли је мишљење детета у супротности са њиховим најбољим интересом, посебно имајући у виду да ли је у њиховом интересу радвајање браће.

Из наведених разлога одлучено је као у изреци решења на основу одредбе члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**